

12) R. E. J. Weber, *Met Smakzeilen en Spiegelschepen tegen de Spanjaard: De organisatie van een Oorlogsmarine*. In: J. Presser, *De tachtigjarige oorlog*, Amsterdam 1963, p. 260-293 en F. L. Diekerhoff, *De oorlogsvloot in de zeventiende eeuw*, Bussum 1967.

13) Not. Arch. Rott., inv. nr. 287, fol. 93, dd. 29-7-1634. Zie ook Beeckman over het schip 'den Orangeboom' in: C. de Waard, *Journal tenu par Isaac Beeckman 1604-1634*, Den Haag, vol. III, 1942, p. 215. In het Not. Arch. Rott., inv. nr. 108, fol. 158, dd. 14-12-1613 compareert een zekere Jan Claesz. van Rotterdam, oud 28 jaar, 'laetst gevaeren hebbende met het schip de Gouden Leeuw comende van West-Indië'. Of dit Jan Claesz. Fornerius is geweest, is niet vast te stellen.

14) A. E. Leuftink, *De Geneeskunde bij 's Lands Oorlogsvloot in de 17e eeuw*, Assen 1953, p. 37. Fornerius zal hier gestaan hebben onder supervisie van Jehan le Gay, predikant én chirurgijn van de luitenant-admiraal Opdam, zie: J. E. Elias, *Schetsen uit de geschiedenis van ons zeewezen*, Ie ged., 's-Gravenhage 1916, p. 62, noot 2.

15) Zie over de scheepschirurgie en haar beoefenaren: M. A. van Andel, *Chirurgijns, vrije meesters, beunhazen en kwakzalvers*, Amsterdam 1941, p. 105 e.v.

16) Gilde arch., inv. nr. 26, aantekeningen anno 1604. De gegevens in het proefboek werden echter pas in 1656 genoteerd.

17) Voor deze procedures, zie: *Ordonnantie op het Chirurgijns-gilde 1593*, In: Gilde arch., inv. nr. 22, 2e gedeelte, fol. 1-37.

18) De frequent genoemde Mr. Jan in de oudere rekenboeken is niet Fornerius, maar Mr. Jan Swinnas, proefmeester. Zie Gilde arch., inv. nr. 27, uitgaven dd. 4 en 16-7-1612, 8-6 en 23-12-1613, 23-7-1614 en ontvangsten dd. 16-4-1613; en ook inv. nr. 28, uitgaven dd. 2 en 26-1, 29-2, 24-3, 6-4, 2-6 en 26-7-1623.

19) Gilde arch., inv. nr. 28, uitgaven dd. 29-7 en 5-8-1626 en ontvangsten dd. 5-8-1626.

20) Over deze verplichtingen: zie *Ordonnantie op het Chirurgijns-gilde 1593* (genoemd in noot 17), art. 31 (verschijningsplicht in kapel) en art. 32 (verschijningsplicht op begrafenis).

21) Idem noot 8.

22) P. C. Molhuysen, *Bronnen tot de Geschiedenis der Leidse Universiteit*, Den Haag, vol. II, 1916, p. 127, dd. 30-7-1626. C. de Waard vergist zich dus in de uitgave van het *Journal*, op. cit., vol. II, p. 429, noot 9, waar hij Johannes Fornerius identiek houdt aan Johannes Furmerie, een Engelsman die in 1589 te Leiden promoveerde, vgl. J. E. Kroon, *Bijdragen tot de geschiedenis van het geneeskundig onderwijs aan de Leidse universiteit 1575-1625*, Den Haag 1911, p. 118-9.

23) Uit de periode 1610-1654 zijn praktisch geen theses bewaard gebleven, zie: J. E. Kroon, *Enkele mededelingen omtrent Leidsche geneeskundige proefschriften der 16e, 17e en begin 18e eeuw*, Ned. Tshr. Geneesk., 67, II (1923), p. 37-48 (i.h.b. p. 39-40).

24) G. C. B. Suringar, *De medische faculteit te Leiden in het begin der zeventiende eeuw*, Ned. Tshr. Geneesk., 5 (1861), p. 641-648.

25) C. de Waard, op. cit., vol. II, p. 429-456 ('Notes du Colle-